

Chvíľky v prírode

V uplynulom období putovala po mestách západného Slovenska výstava fotografií z diela slovenského spisovateľa a priekopníka prírodopisnej fotografie na Slovensku Jozefa Poneca s názvom *Chvíľky v prírode*.

Výstava sa zrodila z myšlienky pripomenúť slovenskej verejnosti 75. narodeniny Jozefa Poneca, ktoré oslávil r. 1993. Akútny nedostatok finančných prostriedkov neumožnil však autorom výstavy uskutočniť pôvodný zámer - predstaviť verejnosti prierez jeho celoživotným dielom.

Fotografie a knihy, prezentované na výstave, boli preto nepatrným torzom z rozsiahleho diela autora.

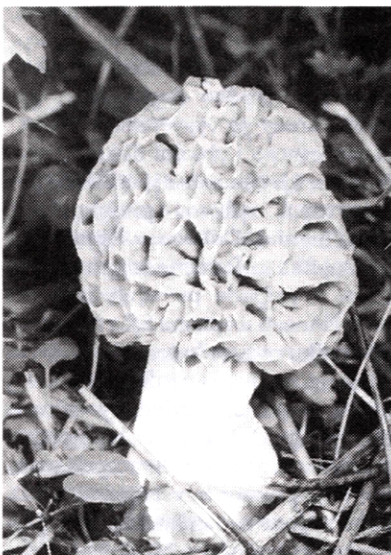
Nepochybne sa aj pri tejto skromnosti podarilo upriamiť pozornosť navštevníka na zvečnené prírodné krásy, ktoré v hektickom behu súčasného života unikajú našej pozornosti.

Možno si položil otázku, prečo tvorcovia výstavy prezentujú Jozefa Poneca predovšetkým čierno-bielou fotografiou. Dôvodom nebol nedostatok farebných fotografií v jeho 45-tisícovom archíve. Výstava bola zameraná najmä na tvorbu z jeho počiatočného obdobia, keď bol farebný materiál ťažko dostupný, s cieľom evokovať návštevníkovi spomienky na autoroze prvotiny.

Mladého Jozefa Poneca formovala najmä panenská краса prírody v bezprostrednom okolí jeho rodiska Bínoviec. Po získaní prvého fotoaparátu bola jeho životná cesta definitívne predurčená. Avšak až ako 58-ročný sa vydal na dráhu slobodného umelca, aby sa naplno mohol venovať fotografovaniu a písaniu prírodopisnej literatúry.

Prvotina s názvom *Potulky lesom* vyšla autorovi v čase, keď mnohí začínajú pomýšľať na hodnotenie svojho životného diela, vo veku 41 rokov. Od tejto chvíle začalo najplodnejšie obdobie v tvorbe Jozefa Poneca.

Kvety a motýle mu učarovali od mladosti. Svojím herbárom predsti-

hol mnohých rovesníkov a jeho zbierka motýľov obohatila fondy viacerých slovenských múzeí. Avšak v počiatkoch literárnej tvorby autora tieto záľuby nedominovali. Slovenskej kvetene nebola venovaná žiadna z jeho kníh a motýľej faune sa autor súbernejšie venoval až v neskoršom období.

V oblasti prírodopisnej tvorby J. Ponecovi vyšlo celkom 18 titulov, z toho dva v reedícii: *Kde vtáky hniezdia*, *Naše motýle* (I. cena za najkrajšiu knihu vydavateľstva Osveta v roku 1960), *Na ostrove kormoránov* (mimoriadna odmena Povereníctva školstva a kultúry), *V pralesoch Slovenska*, *V ríši plazov*, *V močiaroch Slovenska*, *Medveďou stopou*, *Hmyz okolo nás*, *Živé skvosty našej prírody*, *Prírodné rezervácie na Slovensku*. Potom vyšli po sebe tri knihy tematicky zamerané na faunu motýľov (*Motýle zblízka*, *Motýle*, *Schmetterlinge unsere Heimat*). Kniha *Stretnutie s krásou* získala titul *Najkrajšia kniha roku 1988*. Zatiaľ poslednou bola publikácia *V stepiach Slovenska*.

Putovná výstava fotografií z diela Jozefa Poneca zaujala návštevníkov vysokou profesionalitou. Veď iba vysoko odborne zdatný a nadmieru trpezlivý znalec prírody dokáže zdokumentovať hada hôrneho pri plienení vtáčích hniezd, páriace sa

vretenice, korytnačky močiarné, jašterice múrové, krátkonôžky štíhle, či liahnúce sa užovky obojkaté.

Unikátnou sadou fotografií bolo zdokumentované znášanie vajíec krátkonôžkou štíhlou, lumka veľkého zvečnil pri nabodávaní larvy piliarky, lumčika pri kladení vajíčok do vajíčok pavúka križiaka pásavého. Tieto zábery znesú kritériá profesionálnej európskej úrovne.

Najrozsiahlejším a najkompaktnejším dielom Jozefa Poneca je zdokumentovanie slovenskej fauny motýľov, vrátane ich vývojových štádií, obsiahnuté v niekoľkotisícovom archíve autora.

Výstava fotografií z diela Jozefa Poneca, pôvodne inštalovaná v priestoroch Slovenského národného múzea v Bratislave, v decembri 1993 k 75. narodeninám autora, stala sa putovnou. Bola už inštalovaná v Trnave, Piešťanoch, Novom Meste nad Váhom a od 11. októbra do 19. novembra 1995 v Trenčíne a vhodne zapadla do celoeurópskeho kontextu *ENCY 1995*.

Výstava dokumentovala bohatosť slovenskej prírody. Autor sa netajil myšlienkou propagácie prírodných krás, najmä medzi mladou generáciou, s cieľom učiť ju prírodu milovať, chrániť a vážiť si ju.

Vladimír Vířaz